

na obilo akademsko izobraženih strokovnih duševnih delavcev, moramo vztrajati pri načelu, da ne sme biti meščanska šola predstavnija za višjo srednjo šolo, ampak večjemu za višjo srednjo strokovno šolo. Pa to le mimogrede. — Ta njen namen in pa strokovni pouk jo oddaljuje v vedni evoluciji vedno bolj od ljudske šole in to vkljub temu, da imata in morata imeti isti temelj glede vzgoje in principa pouka. In če pride kdo danes s trditvijo, da se meščanska šola veliko ne razlikuje od ljudske šole, potem s tem samo dokazuje, da vsaj ene izmed obeh ne pozna. Gotovo je res: kdor je dober ljudskošolski učitelj, bo sčasoma postal lahko tudi dober meščanskošolski učitelj. Obema je treba kot predpogoj poznanje delovanja človeške duše, logičnega mišljenja in lep kos idealizma. Mojster pa je postati mogoče šele po daljši praksi, v eni ali v drugi; če ima obe, je lahko mojster v obeh, a ker sta istočasno obe praktisi nemogoči, evolucija se pa vrši v obeh, zastaja mojsterstvo — hočeš nočeš — v eni. Meščanskošolski učitelj, ki je izšel iz vrst ljudskošolskega učiteljstva je torej lahko dober nadzornik ljudske šole in sicer tem lažje, čim krajšo dobo je na meščanski šoli, medtem ko ljudskošolski ne more biti nikdar dober nadzornik (duševni voditelj) meščanske šole. Veliko bolj sorodni vsaj na zunaj sta si meščanska in srednja šola, a tudi tu je seveda razloček. Ožje sorodstvo tudi ne izključuje, da bi srednješolski učitelj ne mogel biti dober nadzornik meščanske šole, seveda pa še manj garantira. Veliki Schreiner še ni dokaz; rečem samo: ogromno je njegov delo, a še več bi bil storil v svoji neumorni delavnosti, če bi ga opustili vsega birokratskega dela. Gosp. tov. sicer zahteva, da akademsko izobraženemu nadzorniku nižje šolstvo ne sme biti španska vas ter pravi, da imamo takih vsaj toliko, kolikor je višješolskih nadzorniških mest. Prizna torej sam, da izbira ni velika, in akademik, ki bi dokazal, da se zanima za nižješolstvo, bi bil potem takem že predestiniran za nadzornika. Hm!

Umevamo prav dobro, da mora dati filozofsko akademsko izobrazbo človeku temeljitejšo pojmovanje, nekako velepoteznost, zato pa ravno zahtevamo pristop na vseučilišče za vse učiteljstvo in absolutno pedagoško višjo šolo za vse meščanskošolsko učiteljstvo. Če se pa danes ne moremo ogrevati za akademsko izobrazbo nadzornike, je vzrok predvsem ta, da ti akademiki naše šole, našega dela ne poznajo iz svoje prakse. In Vam se ta naš odpor čuden zdi? meni ne!

In še nekaj je. Če upoštevamo tudi človeške slabosti, moramo priznati, da se mora čutiti ljudskošolsko učiteljstvo zapostavljeno, če bi ga nadzorovali meščanskošolski učitelji, ravno ista je med temi in srednješolskimi. Zato smo že davno sprejeli med svoje zahteve: vsakemu svoje. To sem tudi jaz sprejel v svoj predlog in ker sem tudi jaz mislil na prepotrebno velepoteznost, sem jo poiskal tam, kjer mora biti. Prosim, prečitajte tisto, kjer govorim o odgovornosti inštruktorjev.

Pred inštruktorji imate strah, ker bi baje postali informatorji nadzorniku. Pozabite pa pri tem, da bi inštruktor in nadzornik sploh ne stala v uradnem stiku, njun delokrog bi bil precej različen ter bi

je» in še bolj na »dopustarice«, ki se samo enkrat v mesecu spomnijo, da spadajo pravzaprav k učiteljskemu stanu, takrat pač, kadar pride plačilna pola, sicer pa jim šola smrdi kakor križ vragu. Kako daleč je od njih tako tiho delo!...

Ljudski koncert,

ki ga je priredilo mariborsko moško in žensko učiteljske pod vodstvom prof. H. Družoviča dne 5. aprila 1921, je napolnil Götzovo dvorano do zadnjega kotička. Ne glede na dejstvo, da popularizirajo taki koncerti pravo umetnost, jih moramo še posebej pozdraviti radi tega, ker so važen člen v umetniški vzgoji našega učiteljskega naraščaja. Prof. Družovič, ki je priznan metodik pevskega pouka in ki si mnoge in z uspehom prizadeva dvigniti to panogo umetnosti, je s temi koncerti — letošnjih je že drugi — nadal svojemu prizadevanju krono. Uspelo mu ni le ustvariti močen in dober mešan zbor, temveč navdal je tudi svoje mlade moči s tako ljubeznijo do stvari, da goje s pravim navdušenjem petje. Značilno je, kar sem slišal po koncertu iz ust par kandidatov: škoda, da je že minulo, najraje bi še enkrat vse peli. Posledice tega intenzivnega negovanja koncertnega petja se bodo kmalu pokazale. Naraščaj, ki bo zapuščal učiteljske, bo globoko prešinjen z glas-

zelo nespametno ravnal nadzornik, ki bi hodil po informacije k inštruktorju, kajti ta bi ga moral, če razume svojo nalogo in delo, zavrniti na drugo addresso. Predstavite si delo inštruktorja, kakor smo si ga zamislili: pride na šolo, zanima se samo za svojo stroko, občuje službeno samo z učiteljskim svoje skupine. Pri teh razgovorih bo pa navzoč še nekdo, ki ste nanj očitvidno popolnoma pozabili: ravnatelj. Inštruktorja si mislim samo z znanstveno avtoriteto, a v potrebi ga bo pa podpirala službena avtoriteta ravnateljeva. Tako bo ravnatelj gotovo vedno imel najpopolnejšo sliko o svojem učiteljsstvu, to tudi mora imeti, in nadzornik bo zato dobil le pri njem podatke, ki mu manjkajo. (Opozorim Vas tudi mimogrede na moja izvajanja o dvojni kvalifikaciji in videli bode, kako se vsi zobje načrta dobro ujemajo!)

Prav lepo je tisto, kar ste povedali o hospitacijah, a ne pozabite, da more imeti hospitalija le lokalni pomen. Tudi o skupnih konferencah sva si podobnih misli, a samo podobnih; jaz bi si želel skupnih konferenc učiteljstva posameznih strok, ki bi jih vodil inštruktor, ter konferenc vsega učiteljstva meščanskih šol, ki bi jih vodil nadzornik. Konference imajo lahko velik pomen če se vršijo pogosto; so pa zelo drage in zato se ne moremo povzpeti niti na eno letno ne.

Dalje pravite da bi inštruktorji ne bili brezpomembni, jaz dostavljam: brez strokovnih duševnih voditeljev bo pač ostalo samo pri neenotnem, nesistematičnem dviganju meščanske šole. Šlo bo že, seveda, saj navsezadnje mora vse iti, a pot bo počasna in naporna.

Končno dovolite še eno. Moji predlogi temeljijo na že splošno priznanih in od celokupnega organiziranega učiteljstva izraženih zahtevah: 1. nadzor je potreben, a ga je omejiti na minimum, 2. poslovanje bodi kolikor možno enostavno, za meščanske šole, dokler jih ni preveč, je okrajni nadzornik in s tem v pedagoško-didaktičnem oziru tudi okrajni šolski svet popolnoma nepotreben, ker lahko vse nadzoruje samo eden pri višjem šolskem svetu ter občuje z meščanskimi šolami preko okrajnih šolskih svetov. Že danes okrajni šolski svet za nas vrši največ, da registrira naše akte oziroma akte višjega šolskega sveta; popolnoma nepotrebno delo, ki hitreju poslovanju gotovo ne more koristiti; 3. vsaka kategorija šol imej nadzornika iz vrste lastnega učiteljstva. Te tri točke za našo organizacijo že držijo. Sedaj pa pridete Vi ter jih postavljate zopet na glavo. S tem pač Vi izpodbijate že obstoječe principe, in če si dovolite uporabiti v svojih izvajanjih za moj načrt malo nesalonski izraz »hlastanje in stikanje« na levo in desno po reformi v šolskem vprašanju, Vas moram z obžalovanjem zavrniti, da ste ga uporabili ravno na napačno addresso. Moji predlogi ne gredo od naših priznanih principov niti na desno niti na levo, ampak po že jasno začrtani cesti brezobzirno naravnost naprej.

Mizerija učiteljskih penzionistov.

»Slovenski Narod« št. 80. z dne 10. t. m. prinaša sledečo notico:

beno umetnostjo in jo nesel v šolo in med narod. Da ne ostane klic: Umetnost med narod! prazna fraza, je treba ne samo umetniško čutečih, temveč tudi petja zmožnih učiteljev. Šele s tega vidika dobi prirerjanje teh koncertov pravi pomen, posebno če še upoštevamo lep in pester program.

Konstatirati moramo, da znači letošnji program napredek napram lanskeru. Prva točka sporeda je bil »Madrigal« profesorja Berana, komponiran v slogu 16. stoletja z veleznačilnim spremljanjem 2 klarinet, 2 rogov in 3 fagotov. — »Sever in jug«, Rusá Grečaninova je silno delikatna skladba, ki pa jo je rešil zbor nad vse častno. Kontrast med prvim delom, ki slika leden sever in ljubkim drugim delom, ki nas vodi na solnčni jug, je prišel do polne veljave. — Najobširnejša točka je bil Parmov »Povodni mož« — Sopran solo je pela gospa Družovičeva, tenorsolo pa operni pevec Kovač. Slednji je bil videti začetkoma indisponiran (prehlad), a je proti koncu dobil zelo topel ton. Ne moremo pa se s. Njaziiti z njegovim parlamentom. — Schwabov koncertni valček »Dobro jutro« so morali ponavljati. — Silno ugajalo je tudi koncertno kolo »Svatočevac« od Zajca. Škoda, da nam ga g. pevovodja ni hotel ponoviti. Zadnja točka je bil sklepni zbor iz »Prodane neveste«, ki je istotako kakor lansko leto zbor vaščanov žel burno priznanje.

Učitelji-penzionisti. Pišejo nam: Znano je, kako uborno pokojnino imajo učitelji-penzionisti in to v sedanjih dragih časih. Aktivni učitelj-novinec ima za dober tisočak kron na mesec več plače, kakor učiteljski veteran pokojnina! Da je to neupravičeno in nehvaležno, je uvidno vsakemu pametnemu človeku. Z bomo pokojnino učiteljski penzionist ne more ne živeti, ne umreti, popolnoma pa je izključeno, da bi se mogel dostojno oblačiti! Ze sredi februarja so učitelji penzionisti vložili po poslancu Reiserju prošnjo za zvišanje pokojnine. A doslej ni duha ne sluha o kakem zvišanju. Sedaj namerava društvo učiteljskih vpokojenecv prositi posebe za nabavni prispevek. Bog daj, da bi ne bilo zaman! Čujemo, da bo v kratkem odborova seja omenjenega društva. Prav! Želimo, da zahtevajo, da se ozira na njih bedno stanje in se njih prošnje upoštevajo. Saj so to naši veterani celih 40 in več let uspešno delali mladini v prid in v narodu v blagor! Žalostno je, da se tem ljudem, kakor čujemo, mečejo celo polena pod noge. Neverjetno, a resnično je, da nekaterim celo stanovanja odpovedujejo. Ali naj ti zaslužni možje na cesti — umirajo? Upamo, da bode poverjenstvo za socialno skrbstvo vedelo varovati pravice teh ubogih starčkov! Čujemo tudi o nezaslišanem slučaju, da so nekemu učiteljskemu penzionistu meseca marca dva tedna zadrževali pokojnino! Šele na njegovo pritožbo so mu jo naknadno poslali. Ali ni to kaznjivo dejanje? Šolska oblast naj bi dotičnika, ki je to zakrivil, eksemplarično kaznovala! Sploh pa bi bilo želeli, da se učiteljske pokojnine zjednačijo s plačami aktivnih učiteljev. To bi bilo pravično! Dixi!

Iz zasebnega pisma upokojenega nadučitelja, ki je bil voditelj na večrazrednici, in ki si je pridobil na šolskem polju obilo zaslug, posnemljemo te vrstice:

»Umestno bi bilo pisati v liste glede naših pokojnin. Zadnje čase upokojeni učitelji dobivajo novo — večjo — zakonito pokojnino, ki odgovarja plačilu zadnjega aktivnega delovanja. Zakaj bi se tudi nam ne dalo, ko smo že doslužili 40 let! Kako pridemo do tega, da ima učitelj-novinec (učiteljica-novinka) večjo plačo nego mi stari učiteljski veterani? Ali mislijo, da živi penzionist od zraka? Take pokojnine imajo tudi v našem Primorju — pod Italijo. Aktivno učiteljstvo je bolje plačano, nego upokojeno. Tako n. pr. sem imel jaz pod Avstrijo 220 K mesečno. In Italija bi mi dala za 220 K = 220 lir in dražinsko doklado. A vse to je malo in celo z ozirom na aktivno tamošnje učiteljstvo pod vso kritiko. Gdč. X., ki je z mano učiteljevala v Y. nad 20 let in je imela nekaj nad 100 K mesečne plače, ima sedaj, ko učiteljuje 25 let — 594 lir mesečno, a jaz, ki sem bil njen voditelj in sem doslužil 40 let, bi dobival, ako bi šel tja, 368 lir na mesec; tedaj ona 226 lir več, četudi sem bil voditelj večrazrednice in sem imel za to funkcijsko doklado. Ali ni to gorostasna krivica? Take krivice se pa ne gode le nam v Jugoslaviji, ampak tudi v Italiji.«

Potem toži ta upokojenec, da nikakor ne more izhajati s pokojnino, kar dokaže s točnim računom, končavši svoje opravilene lamentacije s stavki: »O obleki ni (v račun) ne duha, ne sluha. Enako za

Umljivo je, da proizvajanja učiteljskih-nikov ne smemo kritikovati z istim merilom, kot recimo koncerte »Glasbene Matice«. Posamezni glasi moškega zbora, posebno v srednjih legah, zvene pač neoglašeno, nekoliko otroško, kar pa se seveda ne da odpraviti. Da je zbor nekako težko prešel v pp je pač pripisovati dejstvu, da so bili kandidati nevaženi spremljanja orkestra in so radi tega nehote peli glasneje kot mogoče brez njega. Nastop zbora je bil vrlo discipliniran; zelo dober splošen utis sta mi žal v prvem delu motili dve kandidatini na desni strani, ki sta se menda spravili v ospredje le zato, da sta se lahko smejali in — koketirali. Je to bagatela, a ker lahko uniči ves efekt, je vredna navedbe.

Če presodimo koncert kot celoto, pridemo do zaključka, da je dosegel g. prof. Družovič s svojim velikim, nad 150 članov brojčim zborom, ki je razventega še sestavljen iz kvalitativno tako različnih moči (1.—4. letnik) zelo velik uspeh. Ogromen trud, ki ga je porabil pri našturiranju tega lepega in težkega sporeda pa bo nesel stoteran sad. Le vztrajno naprej po tej jasno začrtani poti in mogoče ne bo minilo preveč časa, ko bomo govorili v pevskem oziru ne samo o češko-moravskih učiteljih, temveč tudi o slovenskih učiteljih.

R. Rakuša.

čevlje! Ako potrgam še to, kar imam, bode hodil nag in bos! Zakaj nam ne dajo nobenega zneska, kakor so dali drugim?»

Da, da! žalostna je usoda učiteljev-penzionistov in nikakor se ne čudimo njihovemu tovarišu-pesniku, ki je dal duška tem razmeram v nastopnem epigramu:

»Umirati in ne umreti« — to položaj je pač strašan, ki ga deležen si na sveti, učiteljski ti veteran! — Za žrtev, trudov preobilo je beda starčkov ti plačilo!...

Resnicoljub.

Hren:

Razpisana mesta v Mariboru in okolici.

Po polnih dveh letih provizorija so se vendarle razpisala mesta v Mariboru in okolici v stalno nameščenje. V interesu šolstva in učiteljstva je le pozdravljati ta korak naučne uprave, dasi prihaja precej pozno. Mariborsko učiteljstvo je vedno zahtevalo, da se to izvede. Pa so bili poleg tehničnih težkoč merodajni menda tudi zunanje politični oziri, da se je ta zadeva zavlekla do danes.

Že začasna nameščenja v tem času so povzročila zlasti med učiteljstvom po deželi precej besedičenja in več ali manj upravičene kritike. Naravno: zakaj prezri se je marsikak dober delavec na šolskem in izvenšolskem polju, ne morda namenoma, ampak vsled naglice, s katero je bilo treba izvesti preosnovo. In tako je prišlo na ta začasna mesta dokaj mladih moči, katerim je bilo že itak težko delo še bolj otežkočeno vsled nepoznanja krajevnih razmer in premalih izkušenj na šolskem in izvenšolskem delovanju v obmejnih krajih. Tako se je ustvarilo nezdravo razmerje, da število učiteljev na deških šolah prekaša zdaleka število učiteljev. N. pr. na deški šoli s 7. razredi sta z voditeljem vred dva moška. Na zunaj je napravilo to utis zapostavljanja in rodilo še stanje o protekcijah. Sedaj bode pa prilika, da se krivice popravijo in se oddajo mesta tistim, ki jih zaslužijo in so po svojem šolskem in izvenšolskem delu za nje tudi sposobni.

Menda je razpisanih vseh skupaj okrog 60 mest. Pričakovati je precejšnje število prosilcev in prosilk. To je umevno iz dveh razlogov. Prvič niso bila ta mesta dosegljiva pod prejšnjim režimom slovenskemu učiteljstvu. Drugič se pa je tudi v našem stanu razpasla sedanjo dobo tako karakterizujoča želja po udobnosti — in zabavi. Glede te točke bode pozneje na marsikdo razočaran. Zakaj delo v šoli je povsem drugačno, kakor zunaj v narodnostno enotnih krajih, dasi so glavne težkoče že premagane. K temu pa pride še stanovanjska mizerija.

Da se razmere v Mariboru in okolici popolnoma konsolidirajo že v doglednem času, je pred vsem potrebno dobro, izkušeno in delavno učiteljstvo ne samo v šoli, ampak tudi zunaj nje. Podčrtavam delo zunaj šole. To lepo in za celo državo tako važno mesto sicer imamo že v svojih posestih. S tem pa še ni rečeno, da je naše. Naše, popolnoma zanesljivo naše bode postalo še le takrat, ko ga bomo dočela prekvasili in pridobili z delom. Zato je poleg glavnega dela v šoli, ki je gotovo prvo in najvažnejše, prav tako važno za sedaj delo zunaj nje. To delo je še nujnejše in neodložljivo in bode rodilo tudi preje svob. To velja še bolj za okolico, kakor za mesto. Učitelj, ki ne živi med in z ljudstvom ter hodi samo k uradnim uram, kjer je nameščen, kakor kak drugi uradnik, ta je le na pol učitelj. Isto velja seveda o učiteljcah, ki imajo dovolj hvaležnega polja za svoje delo tudi izven šole samo, če ga hočejo videti. Pridobiti je treba ne samo srca mladine, ampak tudi srca staršev, če hočemo da bode imelo naše delo v šoli uspeh. Sedaj pa mi zidamo, starši doma pa podirajo.

Pri oddaji teh mest pride po mojem seveda docela nemerodajnem mnenju v poštev razun kvalifikacije, službene dobe in družinskih razmer, pred vsem sposobnost in volja za izvenšolsko, ne morda politično agitatorično, ampak kulturno in karitativno delovanje. Nikakor se pa ne bode smelo prezreti tistih, čeprav mlajših naših tovarišev in tovarišic, ki so od vsega početka orali trdo ledino v teh krajih in vztrajali celo v oni težki dobi, ko si nisimo bili svesti ne življenja ne imetja in nisimo imeli nikjer zaslombe. Kako je bilo to delo, ve le oni, kateri je sam izkusil. Ako so bili dobri takrat in so se obnesli tudi pozneje, je stvar samo pravičnosti, da ostanejo tu še dalje